

MATEUSZ WOŹNIAK

Muzeum Narodowe w Krakowie

Kronika Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (2015)

W 2015 roku zespół Gabinetu Numizmatycznego tworzyło 6 pracowników: dr hab. Jarosław Bodzek (kierownik; monety starożytne), mgr Anna Bochnak (monety nowożytne, varia i depozyty), mgr Anda Jaworucka-Drath (pieniądz papierowy), mgr Dorota Malarczyk (monety orientalne), mgr Paulina Taradaj (medale) oraz mgr Mateusz Woźniak (monety średniowieczne).

Zbiór Gabinetu Numizmatycznego liczył na koniec 2015 roku 107 824 obiekty, a wraz z depozytami 112 057 obiektów. Zasób kolekcji zwiększył się w stosunku do poprzedniego roku o 842 obiekty. Zdecydowana większość nowych nabytków to dary.

Wśród ofiarowanych obiektów na szczególną uwagę zasługuje dar Jacka Budyna – znany zaledwie w kilku (czterech?) egzemplarzach brakteat, wybity przypuszczalnie na terenie Księstwa Krakowskiego w pierwszych dziesięcioleciach XIII wieku (panowanie Leszka Białego?), z przedstawieniem księcia w zbroi na wprost, z odkrytą głową, mieczem w prawej ręce i bogato zdobioną tarczą. Drugim z niezwykle cennych obiektów, jakie trafiły do zbioru Gabinetu Numizmatycznego, uzupełniając lukę w obrębie podzbioru pieniądza niemonetarnego, jest grzywna siekieropodobna, tzw. małopolska, z przełomu IX/X wieku, podarowana przez Rafała Janke. Jacek Budyn ofiarował także paciorek srebrny z przedstawieniami pawi i lwów (?), datowany obecnie ostrożnie na przełom XII i XIII wieku.

Kolekcja Gabinetu Numizmatycznego została uzupełniona w zakresie wszystkich funkcjonujących obecnie zbiorów.

I tak zbiór monet antycznych wzbogacił się o monety numidyjskich Massylów z II–I wieku p.n.e. (dar Lecha Kokocińskiego) oraz brąz Seleukosa III Keraunosa (226–223 p.n.e.), dar Bartosza Awianowicza.

Kolekcja monet „obcych” była nadal systematycznie i z zamysłem rozbudowywana przez Mirosława Kruszyńskiego (ponad 350 monet) i ks. Jana Kołeckiego (ponad 100 monet). Uzupełniły ją dary: Natalii i Łukasza Fyderek

oraz Pauliny Taradaj (złote 10 koron austro-węgierskich z 1897 roku). Wśród monet подарowanych przez ks. Jana Kołeckiego należy wyróżnić zespół srebrnych i brązowych monet indyjskich wybijanych od III wieku p.n.e., a następnie X–XVII-wieczne emisje sułtanów Ghazni i Delhi, monety Kompanii Wschodnio-Indyjskiej z wieku XIX i monety Indii Brytyjskich z lat 1858–1947.

Kolekcja medali wzbogacona została dzięki darom złożonym przez Pawła Burekowskiego (medale z okazji 100-lecia bitwy gorlickiej), Tomasza Bylickiego, Lecha Kokocińskiego, Mirosława Kruszyńskiego, Paulinę Taradaj, Adama Wojtkowiaka, a także Ministra Kultury Węgier, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne Oddział w Radomsku, Muzeum Ziemi Wieluńskiej oraz Gesellschaft für Internationale Geldgeschichte z Bad König. Wchodzący w skład kolekcji medalierskiej podzespół „Medaliki religijne” powiększył się o niemal 50 obiektów, związanych głównie z ruchem pielgrzymkowym, pochodzących z daru Mirosława Kruszyńskiego.

Niezwykle ciekawie rozwijała się także kolekcja pieniądza papierowego. Niemal 250 XX-wiecznych banknotów z całego świata podarował Mirosław Kruszyński, który w roku 2015 wzbogacił także zbiór pieniądza zastępczego, przekazując 23 nowe objekty. Systematycznie uzupełniał też naszą kolekcję Bogdan Łęcki, członek Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego Oddział Kraków, m.in. o ciekawe fałszerstwa banknotów okupacyjnych. Z kolei nieliczny, ale systematycznie rozbudowywany zbiór papierów wartościowych wzbogacił się o 12 akcje i obligacje polskich i zagranicznych z XIX i XX wieku, подарowanych przez Andrzeja Podczaskiego. Wśród pozostałych darczyńców obiektów, które zasiły kolekcję pieniądza papierowego, należy wymienić: Annę Bochnak, Patryka Adama Bodzka, Natalię i Łukasza Fyderek, Andę Jaworucką-Drath, ks. Jana Kołeckiego, Mateusza Woźniaka oraz Państwową Wytwórnę Papierów Wartościowych.

Do liczącego już niemal 7500 obiektów podzbioru „Varia” trafił kolejny zespół żetonów oraz monet fałszywych, przekazanych głównie przez Mirosława Kruszyńskiego (270 obiektów), ks. Jana Kołeckiego, Lecha Kokocińskiego, Rafała Ciurkiewicza i Paulinę Taradaj.

Jak co roku Gabinet Numizmatyczny otrzymał przekaz od Narodowego Banku Polskiego, w którego skład wchodziło 21 monet i banknotów z emisji 2014.

Biblioteka Gabinetu Numizmatycznego rozbudowywana głównie w drodze zakupów powiększyła się także o najnowsze katalogi aukcyjne, przekazane przez Adama Wojtkowiaka.

Wiosną 2015 roku otwarto dwie czasowe wystawy numizmatyczne – 23 kwietnia odbył się wernisaż pierwszej z nich, prezentowanej w sali wystaw zmiennych w Pałacyku Czapskich i noszącej tytuł „Między Wschodem

a Zachodem. Od Damaszku do Andaluzji. Pieniądz islamski w wiekach średnich” (24.04.2015–22.03.2016). Ekspozycja poświęcona była historii średniowiecznego mennictwa islamskiego od VII do połowy XIII wieku. Pokazano 970 monet pochodzących w zdecydowanej większości z kolekcji Jacka Budyna, a także z Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Muzeum Narodowego w Krakowie. Ponadto ekspozycję uzupełniły obiekty nienumizmatyczne (ceramika, rzemiosło) ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie. Kuratorami wystawy byli Dorota Malarczyk i Jacek Budyn, których autorstwa była także aranżacja ekspozycji, a prace związane z produkcją koordynował Mateusz Woźniak.

Wystawie towarzyszyło wydawnictwo autorstwa Doroty Malarczyk¹, pod takim samym jak wystawa tytułem. Trzeba tu nadmienić, że jest to pierwsza, po wydanej prawie 60 lat temu książce *Niektóre wiadomości o monetach kufickich z VII–XI w. znajdujących na ziemiach polskich*², publikacja w języku polskim o charakterze podręcznika, dotycząca pieniądza islamskiego. Wydawnictwo, podobnie jak wystawa i towarzyszący jej program edukacyjny, zostało zrealizowane dzięki dofinansowaniu otrzymanemu z Narodowego Banku Polskiego w ramach programu edukacji ekonomicznej.

Druga wystawa, którą przygotował w 2015 roku Gabinet Numizmatyczny, nosiła tytuł „500 Years of Medalllic Art in Poland: Medals from the Collection of the National Museum in Krakow” (1–30.05.2015) i zorganizowana została w The Memphis Brooks Museum of Art z okazji i przy współpracy z Memphis in May Festival of Art. Pokazano na niej 140 obiektów, w przeważającej większości ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie (138), prezentujących historię medalierstwa w Polsce, a zarazem historię Polski w sztuce medalierskiej. Jej kuratorami byli Paulina Taradaj i Jarosław Bodzek.

W roku minionym ukazał się X tom *Notae Numismatiae – Zapisków Numizmatycznych* (redagowanych przez Jarosława Bodzka, Mateusza Woźniaka, Dorotę Malarczyk, Annę Bochnak i Barbarę Zająć), w którym znalazły się artykuły pracowników Gabinetu Numizmatycznego: Jarosława Bodzka, Andy Jaworuckiej-Drath, Pauliny Taradaj i Matusza Woźniaka.

Ponadto w czasopiśmie *Nuclear Instruments and Methods in Physics Research* ukazał się artykuł pt. *Micro-XRF Analysis of Silver Coins from Medieval Poland*³, którego jednym ze współautorów był Mateusz Woźniak. Publikowanie popularnonaukowych opracowań dotyczących medalierstwa w *Przeglądzie Numizmatycznym* kontynuowała Paulina Taradaj, zamieszczając tamże tekst

¹ MALARCZYK 2015.

² CZAPKIEWICZ, KUBIAK i LEWICKI 1956.

³ DEL HOYO-MELÉNDEZ et AL.

pt. *Medal Jean Pierre'a Blancharda upamiętniający lot balonem nad Warszawą w 1789 roku*⁴. W ramach reedycji inwentarzy znalezisk monet wczesnośredniowiecznych z ziem polskich ukazał się drugi tom, obejmujący znaleziska z Mazowsza, Podlasia i Polski Środkowej⁵, którego współautorem była Dorota Malarczyk.

Aktywność naukowa pracowników Gabinetu Numizmatycznego wyrażała się także w realizacji projektów badawczych. W ramach działalności statutowej Muzeum Narodowego w Krakowie kontynuowano finansowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego projekty: „Starożytne monety syryjskie w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie” (Jarosław Bodzek), „Dirhamy dynastii Sāmānidów we wczesnośredniowiecznych skarbach z terenu Polski” (Dorota Malarczyk) oraz „Najstarsze monety polskie w świetle badań ich składu pierwiastkowego” (Mateusz Woźniak).

Jarosław Bodzek i Mateusz Woźniak prowadzili także dalsze prace przy projekcie „Naukowe opracowanie zespołu najstarszych monet polskich” (kierownik projektu: Julio del Hoyo Melendez, Muzeum Narodowe w Krakowie), którego finansowanie zapewnione zostało z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2013/2014 – moduł badawczy 1.2.

W zakresie uczestnictwa w konferencjach rok 2015 stał przede wszystkim pod znakiem Międzynarodowego Kongresu Numizmatycznego, którego XV edycja odbyła się na Sycylii, w miejscowości Taormina (21–25.09.2015). Reprezentacja Gabinetu Numizmatycznego, w której skład wchodził Jarosław Bodzek, Anna Bochnak i Dorota Malarczyk, wystąpiła na nim z referatami (kolejno): „New Finds of Moulds for Casting Coin Flans at the Paphos Agora”, „The Sphinx of Slav Sigillography – Dorogichin Seals in their East European Context” (współautor: Marcin Wołoszyn) i „The Early Medieval Silver Hoard from Dębicz, Greater Poland”.

Dodatkowo Jarosław Bodzek prezentował efekty swoich badań nad numizmatyką antycznej Grecji na dwóch międzynarodowych konferencjach: „Thrace. Local Coinage and Regional Identity” (Berlin 15–17.04.2015), gdzie wystąpił z referatem „Thracian Kings, Macedonian Kings and Persian Satraps: Same Time Different Identity”, oraz „Penize v promenach Casu X” (Mikulov, 08–11.06.2015), z referatem „Phoenician Cities, Seleucids and the Idea of Naval Supremacy in Coinage”. Z kolei Dorota Malarczyk na zorganizowanej w Sztokholmie konferencji „Early Medieval Imitational Coinages” (Stockholm, 5–7 November 2015), zaprezentowała referat *Imitations in the Dzierznica Hoard*,

⁴ TARADAJ 2015.

⁵ GORLIŃSKA et AL. 2015.

a w stolicy Lubelszczyzny wystąpiła z odczytem *Skarb z Cortnitz – wstępne wyniki badań* (współautorzy: Gabrielle Wagner, Joanna Wojnicz), w ramach konferencji „Grody Czerwieńskie – złote jabłko polskiej archeologii. Seminarium 3” (Lublin 25–27.11.2015).

Jarosław Bodzek, Anna Bochnak i Dorota Malarczyk uczestniczyli też jako referenci w posiedzeniach Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej O/PAN w Krakowie (patrz w tym tomie: Jarosław Bodzek, *Kronika Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej Polskiej Akademii Nauk w Krakowie za rok 2015*).

Warszawę odwiedzili: Jarosław Bodzek, który w ramach Seminarium z Numizmatyki Antycznej IA UW zaprezentował temat „Propaganda zwycięstwa morskiego w mennictwie Ptolemeusza I”, oraz Mateusz Woźniak, który wziął udział w zorganizowanej przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego sesji naukowej z okazji 50-lecia Biuletynu Numizmatycznego, (Warszawa, 7.11.2015), występując z referatem „Polskie numizmatyczne czasopisma naukowe po II wojnie światowej”.

W ramach popularyzacji numizmatyki kontynuowano, zainicjowany w 2008 roku i cieszący się niesłabnącym zainteresowaniem, cykl wykładów „Numizmatyka, czyli co?”. W roku 2015 pracownicy Gabinetu Numizmatycznego wystąpili w nim z następującymi wykładami: „Historyczny lot balonem” (Paulina Taradaj), „Monety w oblężeniu miast polskich” (Anna Bochnak), „*Concordia* na monetach średniowiecza” (Mateusz Woźniak) i „Saladyna podbój świata” (Dorota Malarczyk). Ponadto w cyklu uczestniczyli goście spoza Muzeum: Jacek Budyn „Mennictwo zakonów rycerskich”, Emilia Smagur „Ikografia monet kusańskich”, Lech Kokociński „O medalu ze sreber trumiennych”, Dariusz Rozmus „Srebrne zamieszanie, czyli o początkach produkcji srebra w Polsce” i Jarosław Dutkowski „Technologia bicia złotych monet w czasach Wazów”.

Dodatkowo Mateusz Woźniak w ramach cyklu „Spotkania z numizmatyką”, organizowanego przez Muzeum w Chorzowie, zaprezentował referat pt. „Anioł czy smok? Oblicza władzy na monetach polskiego średniowiecza”.

Pracownicy Gabinetu Numizmatycznego brali także udział w ekspedycjach archeologicznych: Anna Bochnak odbyła staż na kompleksie osadniczym Telita-Celic Dere (Rumunia), a Jarosław Bodzek staż w Okręgowym Muzeum Archeologicznym w Pafos, gdzie opracowywał monety z badań ekspedycji Instytutu Archeologii UJ na agorze w Pafos.

Ważnym elementem pracy Gabinetu Numizmatycznego było oprowadzanie grup specjalistów po wystawach (w roku 2015 byli to m.in. członkowie Stowarzyszenia Numizmatyków Profesjonalnych, Gesellschaft für Internationale Geldgeschichte z Bad König i Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego Oddział

w Radomsku), prowadzenie zajęć dla studentów w przestrzeni ekspozycji Pałacyku Czapskich (studenci Instytutu Historii Sztuki, Katedry Arabistyki, Instytutu Historii oraz Instytutu Amerykanistyki i Studiów Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także studenci Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego oraz adepci archeologii i muzeologii z Uniwersytetu Rzeszowskiego) i branie czynnego udziału w wydarzeniach cyklicznych, takich jak Dni Funduszy Europejskich, Noc Muzeów 2015 czy Dni Otwarte Muzeów Krakowskich.

Jarosław Bodzek i Mateusz Woźniak współpracowali (obejmując opiekę naukową) z Kołem Naukowym Studentów Archeologii UJ przy organizacji II Międzynarodowej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Numizmatycznej „*Pecunia omnes vincit. Coins as the evidence of propaganda, reorganization and forgery*” (Kraków 29–30.05.2015), a także przy organizacji IX Toruńskich Warsztatów Numizmatyki Antycznej (edycja krakowska), których pomysłodawcą i głównym realizatorem jest Toruński Oddział Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego.

Mateusz Woźniak współpracował także z Akademią Żakowską w Krakowie przy realizacji projektu „Kupiecki Kraków” (finansowanego ze środków Województwa Małopolskiego), którego adresatem byli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Jak co roku Gabinet Numizmatyczny miał przyjemność gościć badaczy z Polski i zagranicy. Wśród tych ostatnich należy wymienić dr. Haima Gitlera z Muzeum Izraela w Jerozolimie, Uljanę Wołkową z Muzeum Sztuk Pięknych im. Puszkina w Moskwie, dr. Lubosa Polansky’ego z Muzeum Narodowego w Pradze i dr Helle Horsnaes z Muzeum Narodowego w Kopenhadze.

Literatura:

CZAPKIEWICZ, M, KUBIAK, W. i LEWICKI, T. 1956. *Niektóre wiadomości o monetach kufickich z VII–XI w. znajdujących na ziemiach polskich*, Kraków.

DEL HOYO-MELÉNDEZ, J., ŚWIT, P., MATOSZ, M., KLISIŃSKA-KOPACZ, A., BRATASZ, Ł. and WOŹNIAK, M. 2015. „Micro-XRF Analysis of Silver Coins from Medieval Poland”, *Nuclear Instruments and Methods in Physics Research B*, 349: 6–16.

GORLIŃSKA, D., SUCHODOLSKI, S., BOGUCKI, M., ILISCH, P., MALARCZYK, D., NOWAKIEWICZ, T. in Zusammenarbeit mit P. CHABRZYK, K. MITKOWA-SZUBERT, J. PINIŃSKI, A. ROMANOWSKI, G. ŚNIEŻKO, M. WIDAWSKI und M. ZAWADZKI 2015. „Frühmittelalterliche Münzfunde aus Masowien, Podlachien und Mittelpolen”, [w:] M. BOGUCKI, P. ILISCH und S. SUCHODOLSKI (hrsg.), *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen, Inventar 3*, Warszawa.

MALARCZYK, D. 2015. *Między Wschodem a Zachodem. Od Damaszku do Andalużji. Pieniądz islamski w wiekach średnich*, Kraków.

TARADAJ, P. 2015. „Medal Jean Pierre’a Blancharda upamiętniający lot balonem nad Warszawą w 1789 roku”, *Przegląd Numizmatyczny* 3 (90): 11–12.

Adres autora:

Mateusz Woźniak
Gabinet Numizmatyczny
Muzeum Narodowe w Krakowie
ul. Piłsudskiego 12, 31–109 Kraków
e-mail: mwozniak@mnk.pl

MATEUSZ WOŹNIAK

The Chronicle of the Numismatic Cabinet
of the National Museum in Krakow (2015)

In 2015, the personnel of the Numismatic Cabinet consisted of six staff members: Dr Hab. Jarosław Bodzek (manager; ancient coinage), Anna Bochnak, M.A. (modern coinage, varia, deposits), Anda Jaworucka-Drath, M.A. (paper money/banknotes), Dorota Malarczyk, M.A. (Oriental coins), Paulina Taradaj, M.A. (medallic art), and Mateusz Woźniak, M.A. (medieval coinage).

At the end of the year 2015, the collections of the Numismatic Cabinet contained 107,824 pieces (112,057 in total, including the deposits). In relations to the previous year, the overall holdings of the collection increased by 842 pieces. A large majority of the newly acquired objects are donations.

Among the donations, Jacek Budyn's bracteate – of which only several (four?) pieces exist – is deserving of particular attention. Presumably struck in the Duchy of Krakow in the early decades of the 13th century (the reign of Leszek the White?), it depicts an armoured duke with a bare headfacing holding a sword in his right hand and a richly decorated shield in the other. Another artefact of great value now in the Numismatic Cabinet collection is an axe-like bar of the so-called Lesser Poland type, dating back to the 9th or 10th century. Donated by Rafał Janke, it has come to fill a fairly significant gap within the sub-collection of non-monetary money. Jacek Budyn also donated a silver bead with images of peacocks and lions(?), which at the moment is cautiously dated to the turn of the 12th and 13th centuries.

The Numismatic Cabinet received new additions within all the currently held collections.

The ancient coins collection obtained some coins of the Numidian Massylli from the 2nd–1st centuries BC (a gift from Lech Kokociński) and a bronze coin of Soter Seleucus III (226–223 BC), donated by Bartosz Awianowicz.

The foreign coinage collection has been systematically expanded by Mirosław Kruszyński (who donated more than 350 coins) and Father Jan Kołecki (who donated more than 100). Further additions include donations by Natalia and Łukasz Fyderek and as well as Paulina Taradaj (a 10 *Kronen* gold coin of Austria-Hungary from 1897). Among the coins donated by Father Jan Kołecki, we could mention a set of silver and bronze coins from India minted in the 3rd century BC, coins of the Ghazni and Delhi sultans from the 10th–17th centuries, coins of the East

India Company from the 19th century, as well as some coins of colonial India from the years 1858–1947.

The medals collection received a number of valuable donations from Paweł Burekowski (medals in commemoration of the centenary of the Battle of Gorlice), Tomasz Bylicki, Lech Kokociński, Mirosław Kruszyński, Paulina Taradaj, Adam Wojtkowiak, but also from the Hungarian minister of culture, the Polish Numismatic Society/Radomsko Branch, the Regional Museum of Wieluń, and the Gesellschaft für Internationale Geldgeschichte from Bad König. The medallic art collection's sub-collection devoted to religious pendants received an addition of almost fifty pieces mainly connected with pilgrimage movements. These were donated by Mirosław Kruszyński.

The paper money collection was enlarged by the addition of numerous interesting specimens. Nearly 250 20th-century banknotes from all over the world were donated by Mirosław Kruszyński, who also provided twenty-three new items to the substitute money collection. Frequent contributions to our collection were also made by Bogdan Łęcki, a member of the Polish Numismatic Society/Krakow Branch, who donated, for instance, interesting counterfeit banknotes from the period of the German occupation of Poland. In turn, the securities collection, not very large but systematically growing, received twelve Polish and foreign stocks and bonds (from the 19th and 20th centuries) from Andrzej Podczaski. Other noteworthy donators who contributed to the securities collection were Anna Bochnak, Patryk Adam Bodzek, Natalia and Łukasz Fyderek, Anda Jaworucka-Drath, Father Jan Kołecki, Mateusz Woźniak, and the Polish Security Printing Works.

The “varia” sub-collection (now almost 7,500 pieces) obtained another portion of tokens and fake coins, donated, in great part, by Mirosław Kruszyński (270 pieces), but also by Father Jan Kołecki, Lech Kokociński, Rafał Ciurkiewicz, and Paulina Taradaj.

As in previous years, the Numismatic Cabinet received a gift from the National Bank of Poland, which this year consisted of 21 coins and banknotes representing the issues of 2014.

The Numismatic Cabinet Library, whose resources are mostly increased by adding purchased items, was also presented with some recent auction catalogues donated by Adam Wojtkowiak.

In spring 2015, two temporary numismatic exhibitions took place. The first one, which was inaugurated on 23 April, was presented in the temporary exhibitions hall of the Czapski Palace. Titled “Between East and West. From Damascus to Andalusia. Islamic Coinage in the Middle Ages,” the exposition was dedicated to the history of medieval Islamic money from the 7th to the mid-13th century and featured 970 coins, mainly from the collection of Jacek Budyn, but also from

the Museum of the Jagiellonian University and the National Museum in Krakow. In addition, the exhibition was complemented with non-numismatic objects (pottery, handicraft) from the collections of the National Museum in Warsaw. The curators of the exhibition were Dorota Malarczyk and Jacek Budyn, who also authored the exposition's arrangement, while the production work was coordinated by Mateusz Woźniak.

The exhibition was accompanied by a publication, by Dorota Malarczyk,⁶ with the same title. Let us note that this is the first Polish handbook-type publication dedicated to Islamic coinage since M. Czapkiewicz, W. Kubiak, and T. Lewicki's *Niektóre wiadomości o monetach kufickich z VII–XI w. znajdujących na ziemiach polskich* (Some Information about Kufic Coins from the 7th–11th Centuries Found on Polish Lands), published in Krakow in 1956, almost 60 years ago. Malarczyk's publication and the exhibition and the accompanying educational programme were enabled by funding from the National Bank of Poland as part of the bank's economic education programme.

The second exhibition prepared by the Numismatic Cabinet in 2015 was titled "500 Years of Medallistic Art in Poland: Medals from the Collection of the National Museum in Krakow" (1–30 May 2015) and was held at the Memphis Brooks Museum of Art on the occasion of and in co-operation with the Memphis in May Festival of Art. It featured 140 exhibits, predominantly from the collection of the National Museum in Krakow (138 items), showing the history of medallistic art in Poland and, at the same time, the history of Poland as presented in medallistic art. The curators of the exhibition were Paulina Taradaj and Jarosław Bodzek.

Volume 10 of *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* (edited by Jarosław Bodzek, Mateusz Woźniak, Dorota Malarczyk, Anna Bochnak and Barbara Zajęc) was published last year and featured a range of articles by the staff members of the Numismatic Cabinet: ones by Jarosław Bodzek, Anda Jaworucka-Drath, Paulina Taradaj, and Matusz Woźniak.

It is also worth noting that the periodical *Nuclear Instruments and Methods in Physics Research* published an article titled "Micro-XRF Analysis of Silver Coins from Medieval Poland,"⁷ co-authored by Mateusz Woźniak. The publishing of texts on medallistic art for the general public in *Przegląd Numizmatyczny* was continued by Paulina Taradaj with her article titled "Medal Jean Pierre'a Blancharda upamiętniający lot balonem nad Warszawą w 1789 roku [Jean Pierre Blanchard's Medal Commemorating the Balloon Flight over Warsaw in 1789]".⁸

⁶ MALARCZYK 2015.

⁷ DEL HOYO-MELÉNDEZ et Al.

⁸ TARADAJ 2015.

Also published was the second volume of the reissue of the inventories of the finds of early medieval coins from lands in Poland. Co-authored by Dorota Malarczyk, it covers the finds from Mazovia, Podlasie, and Central Poland.⁹

The academic activity of the personnel from the Numismatic Cabinet was also reflected in their involvement in various research projects. Within the framework of the statutory activity of the National Museum in Krakow, the following projects financed from the resources of the Ministry of Science and Higher Education were continued: “Starożytne monety syryjskie w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie [Ancient Syrian Coins in the Collection of the National Museum in Krakow]” (Jarosław Bodzek), “Dirhamy dynastii Sāmānidów we wczesnośredniowiecznych skarbach z terenu Polski [Dirhams of the Sāmānid Dynasty in Early Medieval Hoards from the Lands in Poland]” (Dorota Malarczyk), and “Najstarsze monety polskie w świetle badań ich składu pierwiastkowego [The Oldest Polish Coins in the Light of Examinations of Their Elemental Composition]” (Mateusz Woźniak).

Jarosław Bodzek and Mateusz Woźniak continued their work on the project “Naukowe opracowanie zespołu najstarszych monet polskich [The Academic Documentation of the Assemblage of the Oldest Polish Coins]” (project manager: Julio del Hoyo Melendez, National Museum in Krakow), which received financial support from the National Humanities Development Programme for the years 2013/2014 – research module 1.2.

As regards the personnel’s participation in conferences, the year 2015 was definitely dominated by the International Numismatic Congress, the 15th edition of which took place in Taormina, Sicily (21–25 September 2015). The Numismatic Cabinet was represented by Jarosław Bodzek, Anna Bochnak, and Dorota Malarczyk, who presented the following papers: “New Finds of Moulds for Casting Coin Flans at the Paphos Agora,” “The Sphinx of Slav Sigillography – Dorogichin Seals in their East European Context” (co-author: Marcin Wołoszyn), and “The Early Medieval Silver Hoard from Dębicz, Greater Poland,” respectively.

Also, Jarosław Bodzek presented the results of his research on the coinage of ancient Greece at two international conferences: at “Thrace. Local Coinage and Regional Identity,” Berlin, 15–17 April 2015, where he delivered his paper “Thracian Kings, Macedonian Kings and Persian Satraps: Same Time, Different Identity,” and at “Penize v promenach Casu X,” Mikulov, 8–11 June 2015, where he presented the paper “Phoenician Cities, Seleucids and the Idea of Naval Supremacy in Coinage.” In turn, Dorota Malarczyk attended the conference “Early Medieval Imitational Coinages” in Stockholm, 5–7 November 2015, where

⁹ GORLIŃSKA et AL. 2015.

she presented her paper “Imitations in the Dzierznica hoard.” She also delivered a paper titled “Skarb z Cortnitz – wstępne wyniki badań [The Hoard of Cortnitz – Initial Research Results]” (co-authors: Gabriele Wagner, Joanna Wojnicz) in Lublin, as part of the conference “Grody Czerwieńskie – złote jabłko polskiej archeologii, Seminarium 3 [The Cherven Cities – the Golden Apple of Polish Archaeology, Seminar 3],” Lublin, 25–27 November 2015.

Jarosław Bodzek, Anna Bochnak, and Dorota Malarczyk participated, as speakers, in the meetings of the Numismatic Section of the Archaeological Commission of the Polish Academy of Sciences, Krakow Branch (see Jarosław Bodzek, “The Chronicle of the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences in Krakow for the year 2015” in the present volume).

Some of our staff members visited Warsaw. Jarosław Bodzek presented the paper “Propaganda zwycięstwa morskiego w mennictwie Ptolemeusza I [The Propaganda of a Naval Victory in the Coinage of Ptolemy I]” at the Ancient Numismatic Seminar of the Archaeology Institute at the University of Warsaw, while Mateusz Woźniak participated in an academic session held by the board of the Polish Numismatic Society in honor of the 50th anniversary of *The Numismatic Bulletin* (Warsaw, 7 November 2015) and presented his paper “Polskie numizmatyczne czasopisma naukowe po II wojnie światowej [Polish Academic Numismatic Journals after the Second World War].”

We continued our efforts aimed at promoting numismatics, notably the cycle of lectures titled “Numismatics. What Is It?” inaugurated in 2008 and still very popular. In the edition of 2015, the following lectures were delivered by staff members of the Numismatic Cabinet: “Historyczny lot balonem [A Historic Balloon Flight]” (Paulina Taradaj), “Monety w oblężeniu miast polskich [Coins in the Sieges of Polish Cities]” (Anna Bochnak), “*Concordia* na monetach średniowiecza [*Concordia* in Medieval Coinage]” (Mateusz Woźniak), and “Saladyna podbój świata [Saladin’s Conquest of the World]” (Dorota Malarczyk). The following guest lecturers also participated in this event: Jacek Budyn (“Mennictwo zakonów rycerskich [The Coinage of Knightly Orders]”), Emilia Smagur (“Ikonomia monet kuszkańskich [The Iconography of Kushan Coinage]”), Lech Kokociński (“O medalu ze sreber trumiennych [On a Medal from Funerary Silver]”), Dariusz Rozmus (“Srebrne zamieszanie, czyli o początkach produkcji srebra w Polsce [Silver Confusion or the Origins of the Production of Silver in Poland]”), and Jarosław Dutkowski (“Technologia bicia złotych monet w czasach Wazów [The Technique of Minting Gold Coins During the Reign of the House of Vasa].”

Furthermore, as part of the “Meetings with Numismatics” cycle organized by the Municipal Museum of Chorzów, Mateusz Woźniak presented a paper titled “Anioł czy smok? Oblicza władzy na monetach polskiego średniowiecza [Angel or Dragon? The Faces of Authority as Reflected in the Medieval Coinage of Poland].”

Some staff members at the Numismatic Cabinet also participated in archaeological expeditions: Anna Bochnak did research work at the settlement complex of Telita-Celic Dere (Romania), and Jarosław Bodzek worked at the District Archaeological Museum of Paphos, where he made an inventory of the coins from explorations of the Paphos agora carried out as part of the expedition of the Archeology Institute of the Jagiellonian University.

One of the important aspects of the activity of the Numismatic Cabinet was presenting exhibitions/showcase events to groups of specialists (in 2015, among others, to members of the Professional Numismatists Association, the Gesellschaft für Internationale Geldgeschichte from Bad König, and the Polish Numismatic Society/Radomsko Branch), teaching classes to students in the exhibition space of the Czapski Palace (students from various faculties of the Jagiellonian University, including the Art History Institute, the Arabic Studies Department, the Institute of History, and the Institute of American Studies and the Studies of the Polish Community Abroad, as well as students from the Art History Institute of the University of Łódź and graduate students in Archaeology and Museology from the University of Rzeszów), and taking active part in many periodical events such as the European Funds Days, Museums Night 2015, and the Open Days of Krakow Museums.

Jarosław Bodzek and Mateusz Woźniak co-operated (as concerns the providing of academic custody) with the Academic Circle of the Archaeology Students of the Jagiellonian University in organizing the Second International Student and Doctoral Student Numismatic Conference “*Pecunia omnes vincit*. Coins as Evidence of Propaganda, Reorganization and Forgery,” Krakow, 29–30 May 2015, as well as the 9th edition of the Toruń Workshops on Ancient Numismatics (Krakow edition), initiated and chiefly organized by the Toruń Branch of the Polish Numismatic Society.

Mateusz Woźniak also collaborated with the Student Academy (Akademia Żakowska) in Krakow on the implementation of the project titled “Merchants’ Krakow” (financed with the funds from Lesser Poland Voivodeship), which is aimed at elementary and junior high school-level students.

As in previous years, the Numismatic Cabinet had the pleasure of welcoming guest scholars from Poland and abroad, including Dr Haim Gitler from

the Museum of Israel in Jerusalem, Uliana Volkova from the Pushkin Museum of Fine Arts in Moscow, Dr Lubos Polansky of the National Museum in Prague, and Dr Helle Horsnaes of the National Museum in Copenhagen.

REFERENCES

- DEL HOYO-MELÉNDEZ, J., ŚWIT, P., MATOSZ, M., KLISIŃSKA-KOPACZ, A., BRATASZ, Ł. and WOŹNIAK, M. 2015. "Micro-XRF Analysis of Silver Coins from Medieval Poland", *Nuclear Instruments and Methods in Physics Research B*, 349: 6–16.
- GORLIŃSKA, D., SUCHODOLSKI, S., BOGUICKI, M., ILISCH, P., MALARCZYK, D., NOWAKIEWICZ, T. in Zusammenarbeit mit P. CHABRZYK, K. MITKOWA-SZUBERT, J. PINIŃSKI, A. ROMANOWSKI, G. ŚNIEŻKO, M. WIDAWSKI and M. ZAWADZKI. 2015. "Frühmittelalterliche Münzfunde aus Masowien, Podlachien und Mittelpolen". In: M. BOGUICKI, P. ILISCH and S. SUCHODOLSKI (eds.), *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen Inventar 3*, Warszawa.
- MALARCZYK, D. 2015. *Między Wschodem a Zachodem. Od Damaszku do Andaluzji. Pieniądz islamski w wiekach średnich*, Kraków.
- TARADAJ, P. 2015. "Medal Jean Pierre'a Blancharda upamiętniający lot balonem nad Warszawą w 1789 roku", *Przegląd Numizmatyczny* 3 (90): 11–12.

Author's address:

Mateusz Woźniak
Numismatic Cabinet
The National Museum in Krakow
12 Piłsudski Street, 31–109 Krakow, Poland
e-mail: mwozniak@mnk.pl

Wystawa *Między Wschodem a Zachodem. Od Damaszku do Andaluji. Pieniądz arabski w wiekach średnich* (fot. Jacek Złoczowski, Muzeum Narodowe w Krakowie)

Exhibition *Between the East and the West. From Damascus to Andalusia. Islamic Coins in the Middle Ages* (Photo by Jacek Złoczowski, The National Museum in Krakow)

JAROSŁAW BODZEK

Muzeum Narodowe w Krakowie

Kronika Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie za rok 2015

W roku 2015 skład Sekcji nie uległ zmianie. Liczyła ona nadal 11 członków: przewodniczący Sekcji dr hab. Jarosław Bodzek (Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Muzeum Narodowe w Krakowie), prof. Wiesław Kaczanowicz (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego, Katowice), prof. Aleksander Krawczuk (emerytowany, Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. Janusz A. Ostrowski (emerytowany, Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. Maciej Salamon (Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków), prof. Stefan Skowronek (emerytowany, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków), prof. Joachim Śliwa (emerytowany, Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. Zenon Woźniak (emerytowany, Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Kraków), dr hab. Marcin Wołoszyn, prof. UR (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Kraków, Uniwersytet Rzeszowski), prof. Marek Jan Olbrycht (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego) oraz dr hab. Agata Aleksandra Kluczek (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego, Katowice).

W roku 2015 miały miejsce trzy posiedzenia Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej, w tym jedna sesja naukowa. Obrady odbywały się w sali audiowizualnej Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego, w Krakowie (Oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie), przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 12. Tematyka wykładów była zróżnicowana i dotyczyła mennictwa oraz medalierstwa. Referaty poświęcono w większości numizmatyce starożytnej, w znacznie mniejszym stopniu okresowi nowożytnemu. Łącznie w posiedzeniach wzięło udział 57 osób.

W dniu 5 maja 2015 roku dr Haim Gitler z Israel Museum w Jerozolimie przedstawił wykład pt. „More Than Meets the Eye: Athenian Owls and the Chronology of Southern Palestinian Coinages of the Persian Period”.

Przedmiotem wykładu było zagadnienie monet filistyjskich, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ich datowania na podstawie analizy sposobu wyobrażenia oczu przedstawianych postaci w porównaniu do analogicznego elementu w przypadku wizerunków głowy Ateny na attyckich „sówkach”. Z kolei mgr Agnieszka Smołucha-Sładkowska w dniu 25 maja 2015 roku zaprezentowała wystąpienie pt. „Bona Sforza czy Bona Sabaudzka? O testonie Bony w kolekcji Emeryka Hutten-Czapskiego w Krakowie”. Referat poświęcony został udokumentowaniu właściwej atrybucji Bonie Sabaudzkiej testonu z kolekcji Emeryka Hutten-Czapskiego, tradycyjnie przypisywanego małżonce Zygmunta I Starego.

W dniu 16 grudnia 2015 roku w ramach spotkań Sekcji zorganizowano miniseseję naukową pt. „Taormińskie reminiscencje. Prezentacja wykładów wygłoszonych przez krakowskich numizmatyków w trakcie XV Międzynarodowego Kongresu Numizmatycznego w Taorminie”. Celem sesji było zaprezentowanie udziału krakowskich numizmatyków w obradach taormińskiego Kongresu. W trakcie sesji miało miejsce 9 zróżnicowanych tematycznie wystąpień. Dr hab. Jarosław Bodzek przedstawił wykład pt. „Nowe znaleziska do form do odlewu krążków menniczych z Agory w Pafos”, mgr Emilia Smagur zaprezentowała wystąpienie pt. „Znaczenie analizy porównawczej w badaniach nad kusańskim panteonem”, mgr Paulina Koczwarą wygłosiła odczyt pt. „Znaleziska monet celtyckich na terenie centralnej i południowej Europy”, dr Kamil Kopij przedstawił wykład pt. „Propagandowa rola monet rzymskich” oraz „Znaleziska monet rzymskich z Polski – Małopolska. Raport wstępny” (we współpracy z Jarosławem Bodzkiem i Emilią Smagur), mgr Dorota Malarczyk zaprezentowała referat pt. „Średniowieczny skarb srebrny z Dębicza w Wielkopolsce”, mgr Anna Bochnak wystąpiła z wykładem pt. „Sfinks słowiańskiej sfragistyki – plomby typu drohiczyńskiego i ich wschodnioeuropejski kontekst”, mgr Barbara Zając wygłosiła referat pt. „Znaleziska wschodnich srebrnych monet prowincjonalnych na terenie Europy”, a mgr Szymon Jellonek zaprezentował wystąpienie pt. „Propaganda imperialna Gajusza Kaliguli – imperialne wzorce i prowincjonalne odpowiedzi”.

W okresie podlegającym sprawozdaniu ukazał się X tom czasopisma *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne*. Pismo, wydawane przez Muzeum Narodowe w Krakowie, jest firmowane również przez Sekcję Numizmatyczną Komisji Archeologicznej PAN. Redaktorem czasopisma jest dr hab. Jarosław Bodzek.

Adres autora:

Jarosław Bodzek
Gabinet Numizmatyczny
Muzeum Narodowe w Krakowie
ul. Piłsudskiego 12, 31-109 Kraków
e-mail: jbodzek@mnk.pl

JAROSŁAW BODZEK

The Chronicle of the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences for the year 2015

In 2015, the Numismatic Section continued to have eleven members: the chairman of the Section, Dr Hab. Jarosław Bodzek (Institute of Archaeology of the Jagiellonian University in Krakow; National Museum in Krakow), Prof. Wiesław Kaczanowicz (Institute of History of the University of Silesia in Katowice), Prof. Aleksander Krawczuk (retired; Jagiellonian University in Krakow), Prof. Janusz A. Ostrowski (retired; Jagiellonian University in Krakow), Prof. Maciej Salamon (Institute of History of the Jagiellonian University in Krakow), Prof. Stefan Skowronek (retired; Pedagogical University of Krakow), Prof. Joachim Śliwa (retired; Jagiellonian University in Krakow), Prof. Zenon Woźniak (retired; Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, Krakow), Dr Hab. Marcin Wołoszyn (Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, Krakow; University of Rzeszów), Prof. Marek Jan Olbrycht (Institute of History of the University of Rzeszów), and Dr Hab. Agata Aleksandra Kluczek (Institute of History of the University of Silesia in Katowice).

In the course of the year 2015, the Numismatic Section of the Commission on Archaeology held three meetings, including one academic session. The venue for the proceedings was the auditorium of the Emeryk Hutten-Czapski Museum in Krakow (a division of the National Museum in Krakow), at ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 12 (12 Marshal Józef Piłsudski St.). The subject matter of the lectures/presentations was varied, but the focus was on numismatics and medallic art. The papers were mostly dedicated to ancient coinage and, to a much lesser extent, modern numismatics. Altogether, fifty-seven participants attended the meetings.

On 5 May 2015, Dr Haim Gitler of the Israel Museum in Jerusalem presented his lecture *More Than Meets the Eye: Athenian Owls and the Chronology of Southern Palestinian Coinages of the Persian Period*. The lecture was concerned with Palestinian (Philistine) coinage, with particular emphasis on the issues of their dating as based on an analysis of the manner of representing the eyes of the figures as compared with the analogous element in the depictions of Athena's

head on Athenian “owls.” On 25 May 2015, Agnieszka Smołucha-Sładkowska, M.A., presented her paper titled *Bona Sforza czy Bona Sabaudzka? O testonie Bony w kolekcji Emeryka Hutten-Czapskiego w Krakowie* (“Bona Sforza or Bona of Savoy? On Bona’s Teston in the Collection of Emeryk Hutten-Czapski in Krakow”). The paper dealt with the documenting of the correct attribution of the teston, from the collection of the Emeryk Hutten-Czapski Museum, to Bona of Savoy, traditionally attributed to Bona, consort of King Sigismund I the Old.

On 16 December 2015, an academic mini-session, titled *Taormińskie reminiscencje. Prezentacja wykładów wygłoszonych przez krakowskich numizmatyków w trakcie XV Międzynarodowego Kongresu Numizmatycznego w Taorminie* (“The Reminiscences of Taormina. A Presentation of the Lectures by the Numismatists of Krakow during the 15th International Numismatic Congress in Taormina”) was held as part of the Section’s meeting in order to present the contribution of the Krakow numismatists to the Congress of Taormina. As many as nine thematically diverse lectures and papers were delivered. Dr Hab. Jarosław Bodzek presented the lecture *Nowe znaleziska do form do odlewu krążków mennicznych z Agory w Pafos* (“New Finds of Moulds for Casting Coin Flans at the Paphos Agora”), followed by Emilia Smagur, M.A. – *Znaczenie analizy porównawczej w badaniach nad kuszkańskim panteonem* (“The Role of Comparative Analysis in the Study of the Kushan Pantheon”), Paulina Koczwarą, M.A. – *Znaleziska monet celtyckich na terenie centralnej i południowej Europy* (“The Finds of Celtic Coins in Central and Southern Europe”), Dr Kamil Kopij – *Propagandowa rola monet rzymskich* (“The Propaganda Role of Roman Coinage”) and *Znaleziska monet rzymskich z Polski – Małopolska. Raport wstępny* (“The Finds of Roman Coins from Poland – Lesser Poland. Preliminary Report,” in co-operation with Jarosław Bodzek and Emilia Smagur), Dorota Malarczyk, M.A. – *Średniowieczny skarb srebrny z Dębicza w Wielkopolsce* (“The Early Medieval Silver Hoard from Dębicz, Greater Poland”), Anna Bochnak, M.A. – *Sfinks słowiańskiej sfragistyki – plomby typu drohiczynskiego i ich wschodnioeuropejski kontekst* (“The Sphinx of Slav Sigillography – Drogichin Seals in Their East European Context”), Barbara Zając, M.A. – *Znaleziska wschodnich srebrnych monet prowincjonalnych na terenie Europy* (“The Finds of Eastern Roman Provincial Silver Coins in Europe”), and Szymon Jellonek, M.A. – *Propaganda imperialna Gajusza Kaliguli – imperialne wzorce i prowincjonalne odpowiedzi* (“The Imperial Propaganda of Gaius Caligula – Imperial Patterns and the Provincial Response”).

During the reporting period of this annual chronicle, Volume X of the *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* was published. The periodical, issued

by the National Museum in Krakow, is also endorsed by the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences. The editor-in-chief of the *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* is Dr Hab. Jarosław Bodzek.

Author's address:

Jarosław Bodzek
Numismatic Cabinet, The National Museum in Krakow
12 Piłsudski Street, 31-109 Krakow, Poland
e-mail: jbodzek@mnk.pl

Translation: Marcin Fijak

DIANA BŁOŃSKA

Muzeum Narodowe w Krakowie

„Archiwum Numizmatyków” – raport końcowy z realizacji projektu¹

W styczniu 2016 roku zakończył się projekt „Inwentaryzacja i opracowanie numizmatycznych spuścizn archiwalnych ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie” (dalej: Muzeum), finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki na lata 2012–2015. Przedsięwzięcie zakładało zgromadzenie, opracowanie i udostępnianie spuścizn numizmatyków oraz dokumentacji instytucji działających na rzecz rozwoju tej dziedziny nauki. Artykuły informujące o postępie prac realizowanych w projekcie w poszczególnych latach publikowane były na łamach „Notae Numismaticae – Zapisków Numizmatycznych” od 2012 roku². Tym razem chcę przedstawić końcowy efekt naszych działań.

W roku 2015 realizowano zadanie mające na celu udostępnienie dokumentacji. W Internecie zamieszczono całość spuścizny Władysława Bartynowskiego oraz opublikowano monografię naukową poświęconą Antoniemu Ryszardowi i gromadzoną przez niego ekslibrisom.

Spuścizna Władysława Bartynowskiego (1832–1918), znakomitego krakowskiego antykwariusza, numizmatyka, kolekcjonera i bibliofila, przechowywana w Archiwum Muzeum Narodowego w Krakowie (dalej: Archiwum MNK), składa się ze 184 jednostek archiwalnych, obejmujących dokumenty osobiste, korespondencję, fotografie oraz niezwykle ciekawy zespół materiałów warsztatowych do planowanego opracowania poświęconego polskim artystom. Zespół ten został przekazany do Muzeum w 1914 roku i do roku 2010 znajdował się w Dziale Grafiki i Rysunku. Spuściznę opracowano i zdigitalizowano. Całość przedsięwzięcia zamknęła się w liczbie 30 626 skanów i jest udostępniona dzięki współpracy

¹ Niniejszy artykuł powstał na podstawie sprawozdania merytorycznego przesłanego do Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki wraz ze sprawozdaniem końcowym projektu (Archiwum MNK, NA – 0601-46/12).

² BŁOŃSKA 2013; IDEM 2014; IDEM 2015.

z Narodowym Archiwum Cyfrowym poprzez Zintegrowany System Informacji Archiwalnej na stronie www.szukajwarchiwach.pl³.

W ramach projektu wydano również monografię poświęconą Antoniemu Ryszardowi zatytułowaną *Kolekcja „ex-librisów” Antoniego Ryszarda w Krakowie*”, autorstwa starszego kustosza Haliny Marcinkowskiej i kustosza Katarzyny Podniesińskiej, pracowników Muzeum, oraz dr. Przemysława M. Żukowskiego z Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego⁴.

Podstawą powyższego wydania była znajdująca się w Bibliotece Muzeum książka pochodząca ze zbiorów Antoniego Ryszarda (1841–1894), wybitnego numizmatyka, kolekcjonera i powstańca styczniowego. Wolumin jest niezwykle cenny i interesujący, szczególnie ze względu na zamieszczone w nim kiedyś ekslibrisy bibliotek polskich i bibliotek numizmatycznych oraz notatki dotyczące zasobu i właścicieli. Po roku 1901, kiedy księgozbiór Ryszarda znajdował się już w zbiorach Muzeum, rozdzielono zawartość opracowania, wyłączając fizycznie znaki własnościowe i wcielając je – bez przechowania pamięci o pochodzeniu – do zespołu „Ekslibrisy” w Dziale Grafiki. Samą książkę włączono do zasobu bibliotecznego. Publikacja *Kolekcja „ex-librisów”*... jest nie tylko najpełniejszym opracowaniem biograficznym poświęconym postaci Ryszarda, ale stanowi także niezwykle efektowną rekonstrukcję zdekompletowanej pozycji. Dopasowanie wyrwanych lub wyciętych z woluminu znaków w pierwotne miejsca okazało się pracą niezwykle trudną i wymagającą zdolności niemal detektywistycznych. Znaki identyfikowano na podstawie zmian w kolorze papieru, pozostałości po kleju na odwrociu oraz odcisków pozostawionych w bloku książki. Efekt tej pracy, czyli książka taka, jaką była w 1894 roku, w czasie gdy Ryszard trzymał ją w ręku oraz gdy znalazła się w zbiorach Muzeum, można zobaczyć na załączonej do publikacji płycie CD. Właśnie z uwagi na publikację książkową, na której realizację zdecydowano się w 2015 roku ze względu na powstałe w projekcie oszczędności finansowe, okres trwania zadania został wydłużony do końca stycznia 2016 roku.

Przygotowanie kilka tygodni temu końcowego sprawozdania merytorycznego z realizacji projektu do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego było dla mnie dużą przyjemnością. Praca wielu osób zaangażowanych w realizację założonych zadań przyniosła wyśmienite efekty, wśród których chcę zwrócić uwagę na trzy, według mnie najważniejsze.

Po pierwsze, opracowano kilkanaście zespołów archiwalnych o bezcennej wartości naukowej, już dziś stanowiących bazę źródłową dla prac naukowych. Twórcami tych zespołów są:

³ W ramach projektu opublikowano również artykuł poświęcony Władysławowi Bartynowskiemu, zob. ŻUKOWSKI 2014.

⁴ MARCINKOWSKA, PODNIESIŃSKA i ŻUKOWSKI 2015.

1. Władysław Bartynowski (1832–1918), antykwariusz, numizmatyk, bibliofil i kolekcjoner, współzałożyciel krakowskiego Towarzystwa Numizmatycznego oraz wydawca i redaktor czasopisma „Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne”. Wynalazł metodę reprodukcji numizmatów, zwaną bartynotypią (sygn. Arch. MNK 60);
2. Karol Beyer (1818–1877), fotograf i numizmatyk, inicjator Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego (sygn. Dz. VIIIA, MNK 924, 948–962);
3. Marian Gumowski (1881–1974), specjalista w zakresie nauk pomocniczych historii, numizmatyk i historyk, wieloletni pracownik Muzeum Narodowego w Krakowie oraz profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (sygn. Arch. MNK 64 i Dz. VIIIA, MNK 1268–1380);
4. Tadeusz Kałkowski (1899–1979), wybitny kolekcjoner, organizator ruchu numizmatycznego oraz popularyzator numizmatyki, redaktor „Numizmatyka Krakowskiego” i „Śląskich Zapisków Numizmatycznych” (sygn. Arch. MNK 67);
5. Ryszard Kiersnowski (1925–2006), numizmatyk, mediewista, profesor Polskiej Akademii Nauk, autor opracowań dotyczących głównie monety w wiekach średnich (sygn. Arch. MNK 66);
6. Stanisława Kubiak (1926–2005), numizmatyk, wykładowca na Uniwersytecie Jagiellońskim i kierownik Pracowni Źródeł Orientalnych i Numizmatyki Uniwersytetu Jagiellońskiego (sygn. Arch. MNK 63);
7. Rudolf Mękicki (1887–1942), medalier, heraldyk, historyk sztuki i muzeolog, redaktor naczelny kwartalnika „Zapiski Numizmatyczne”, wykładowca Politechniki Lwowskiej. W ramach tej spuścizny opracowano również materiały rodzinne, dokumenty Juliusza Męckiego (1921–2000), członka honorowego Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego i Prezesa Honorowego Oddziału Gliwickiego Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego, oraz jego żony Julii Męckiej (sygn. Arch. MNK 70);
8. Janusz Reyman (1927–2004), numizmatyk, wykładowca na Uniwersytecie Jagiellońskim i kierownik Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (sygn. Arch. MNK 61);
9. Antoni Ryszard (1841–1894), numizmatyk i autor „Bibliografii Numizmatycznej Polskiej” (sygn. Arch. MNK 75 i Dz. VIIIA, MNK 932–947, 1147–1148);
10. Stefan Skowronek (ur. 1928), archeolog, numizmatyk, długoletni kierownik Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie, profesor Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (sygn. Arch. MNK 65);
11. Władysław Terlecki (1904–1967), inżynier, doktor historii, numizmatyk,

dyrektor Mennicy Państwowej w Warszawie w latach 1945–1946 (sygn. Arch. MNK 90);

12. Lech Kokociński (ur. 1944), jeden z najwybitniejszych kolekcjonerów numizmatyki w Polsce, bibliofil, wieloletni pracownik Ministerstwa Kultury i Sztuki, prawnik i sędzia, Prezes Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego (sygn. tymczasowa – zespół otwarty).

W spuściznach wymienionych osób znajdują się: ciekawa korespondencja, znakomite fotografie oraz niezwykle bogate materiały warsztatowe.

Ponadto opracowano materiały związane ze zjazdami Polskiego Towarzystwa Archeologicznego oraz Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego (sygn. Arch. MNK 62), a także teki wydawnictw numizmatycznych, w tym ukazujących się w latach 1889–1948 „Wiadomości Numizmatyczno-Archeologicznych” (sygn. Arch. MNK 69 i Dz. VIIIA, MNK 1727–1747).

Opracowaniem objęto także zespół akt Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (sygn. tymczasowa – zespół otwarty).

Drugim, równie cennym efektem projektu jest pozyskanie przez Muzeum dokumentacji. Mec. Lech Kokociński ofiarował Muzeum wiele cennych darów, w tym: korespondencję Mariana Gumowskiego, archiwum Władysława Terleckiego i rodziny Mękickich oraz swoją spuściznę. Prof. Teresa Kiersnowska i Małgorzata Brykczyńska przekazały archiwum Ryszarda Kiersnowskiego. Prof. Leszek Kałkowski, Zbysław Kałkowski i Jerzy Sowiński są darczyńcami dokumentacji Towarzystwa Numizmatycznego w Krakowie oraz archiwum Tadeusza Kałkowskiego. Z kolei Anna Kordecka-Magiera oraz Edward i Krzysztof Goerlichowie przekazali dokumenty Władysława Bartynowskiego.

Wreszcie, po trzecie, efektem o bezcennej wartości jest nawiązana współpraca, trwająca przez cały okres realizacji projektu, między archiwistami, bibliotekarzami, historykami i historykami sztuki oraz numizmatykami, osobami pracującymi w tych dziedzinach zawodowo i hobbystami.

Wszystkim Państwu zaangażowanym w realizację „Archiwum Numizmatyków” bardzo dziękuję, mając nadzieję na dalszą, równie owocną współpracę.

LITERATURA

BŁOŃSKA, D. 2013. „Archiwum numizmatyków – nowy projekt Muzeum Narodowego w Krakowie”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 8: 275–280.

BŁOŃSKA, D. 2014. „Archiwum Numizmatyków – podsumowanie projektu po pierwszym roku realizacji”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 9: 269–275.

- BŁOŃSKA, D. 2015. „Archiwum numizmatyków. Sprawozdanie po drugim roku realizacji projektu”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 10: 335–340.
- MARCINKOWSKA, H., PODNIESIŃSKA, K., ŻUKOWSKI, P.M. 2015. *Kolekcja „ex-librisów” Antoniego Ryszarda w Krakowie*, D. BŁOŃSKA (red.), Kraków. DOI: 10.12797/9788376385983.01
- ŻUKOWSKI, P.M. 2014. „Władysław Bartynowski (1832–1918), życie, twórczość i spuścizna archiwalna w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 9: 195–217.

Adres autorki:

Diana Błońska
Archiwum MNK
ul. Piłsudskiego 14, 31–109 Kraków
e-mail: dblonska@mnk.pl

DIANA BŁOŃSKA

“The Numismatists’ Archive” – Final Project Report¹

January 2016 marked the completion of the project titled “The Inventory and Arrangement of the Numismatic Legacy Materials in the Collection of the National Museum in Krakow” (further referred to as the Museum), funded by the Ministry of Science and Higher Education as part of the National Programme for the Development of the Humanities for the years 2012–2015. The initiative consisted in collecting, documenting/arranging and making available the legacy materials of a number of numismatists and institutions involved in the propagation and development of this field of study. Articles providing information on the progress of the activities performed within the framework of the project have been published yearly in the journal *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* since 2012.² In this report, I would like to present the final result of our work.

In 2015, the task aimed at making this documentation available was in the process of implementation. All of Władysław Bartynowski’s private archives were published online, as was a monograph dedicated to Antoni Ryszard and his collection of bookplates.

The body of the legacy materials of Władysław Bartynowski (1832–1918) – the eminent Krakow-based antiquarian, numismatist, collector, and bibliophile – which is preserved in the Archives of the National Museum in Krakow (further referred to as the Archiwum MNK), consists of 184 archival units, comprising personal papers, correspondence, photographs, and very interesting fonds of working papers related to a study of Polish artists that he was planning to carry out. The fonds were donated to the Museum in 1914 and housed in the Prints and Drawings Department up until 2010. The legacy resources have been inventoried/arranged and digitalized. The end result of this assignment amounts to a total number of 30,626 scans and has been made available thanks to co-operation with the National Digital Archives through the Integrated Archive Information System at www.szukajwarchiwach.pl.³

Also part of the project was the monograph devoted to Antoni Ryszard, titled *Kolekcja “ex-librisów” Antoniego Ryszarda w Krakowie*. The work was authored

¹ The present article is based on the factual report submitted to the National Programme for the Development of the Humanities, along with the final report on the project (Archiwum MNK, NA – 0601-46/12).

² BŁOŃSKA 2013; IDEM 2014; IDEM 2015.

³ For an article on W. Bartynowski published as part of the present project, see ŻUKOWSKI 2014.

by staff members at the Museum: senior curator Halina Marcinkowska, curator Katarzyna Podniewska, and Dr Przemysław M. Żukowski of the Jagiellonian University Archives.⁴

The basis for this publication was a book from the Museum’s library. This book originally formed part of the collection of Antoni Ryszard (1841–1894), an outstanding numismatist, collector, and participant in the January Uprising of 1863. The volume is of great interest and value, in particular because of the Polish and numismatic library bookplates that it contained as well as the many notes on their sources and owners. After 1901, after Ryszard’s book collection was already in the Museum, the contents of the volume were partitioned: the proprietary images were physically removed and incorporated – without keeping note of their origin – into the bookplates resources section in the Prints and Drawings Department. The book itself became part of the library’s resources. The publication of *Kolekcja “ex-librisów”*... is not only the most complete biographical work on A. Ryszard, but also a very impressive reconstruction of the previously incomplete book. Fitting the bookplates, which had been torn out or otherwise removed, back into their original positions in the book proved to be an extremely difficult job, one reminiscent of the kind of work that detectives do. The bookplate labels were identified on the basis of changes in the paper colours, traces of glue on the labels’ back sides, and the imprints in the volume’s block. The result of these efforts, which amounted to bringing back the book’s form in 1894, when A. Ryszard donated it to the Museum’s collection, can be seen on the CD enclosed with the publication. This is precisely on account of the publishing of this volume, which was actually decided in 2015 in view of some saved amount in the project funds, the realization period was eventually extended until the end of January 2016.

It was a great pleasure to prepare, a few weeks ago, the final factual report on the project’s implementation for the Ministry of Science and Higher Education. The efforts of the many people involved in the realization of the project’s assignments have produced excellent results, of which the following three, in my opinion, deserve particular attention.

First of all, more than a dozen archival fonds of enormous academic value (already available as a source database for research work) have been arranged. The original authors of these fonds are as follows:

1. Władysław Bartynowski (1832–1918) – antiquarian, numismatist, bibliophile, and collector; co-founder of the Numismatic Society in Krakow, publisher and editor of the periodical *Numismatic and Archaeological News*; Bartynowski invented a method of reproducing numismatic pieces known

⁴ MARCINKOWSKA, PODNIEWSKA and ŻUKOWSKI 2015.

as “bartynotypia” (sign. Archiwum MNK 60);

2. Karol Beyer (1818–1877) – photographer and numismatist, initiator of the Numismatic Society in Warsaw (sign. Dz. VIIIA, MNK 924, 948–962);

3. Marian Gumowski (1881–1974) – expert in the field of the auxiliary historical sciences, numismatist, and historian; staff member of the National Museum in Krakow for many years and professor at the Nicolaus Copernicus University in Toruń (sign. Archiwum MNK 64 and Dz. VIIIA, MNK 1268–1380);

4. Tadeusz Kałkowski (1899–1979) – outstanding collector, organizer of the numismatic movement, and propagator of numismatics; editor of the *Cracovian Numismatist* and *Silesian Numismatic Papers* (sign. Archiwum MNK 67);

5. Ryszard Kiersnowski (1925–2006) – numismatist, medievalist, professor at the Polish Academy of Sciences; author of many studies, mostly on medieval coinage (sign. Archiwum MNK 66);

6. Stanisława Kubiak (1926–2005) – numismatist, lecturer at the Jagiellonian University for many years, and Head of the Department of the Oriental Sources and Numismatics of the Jagiellonian University in Krakow (sign. Archiwum MNK 63);

Rudolf Mękicki (1887–1942) – medallic art and heraldry expert, art historian, and museologist; editor-in-chief of the quarterly *Numismatic Papers*, lecturer at the Technical University of Lvov. The documentation of Mękicki’s legacy includes the ordering of the family archives of Juliusz Mękicki (1921–2000), an honorary member of the Polish Numismatic Society and the honorary president of the Gliwice Branch of the Polish Numismatic Society, as well as those of his wife, Julia Mękicka (sign. Archiwum MNK 70);

7. Janusz Reyman (1927–2004) – numismatist, lecturer at the Jagiellonian University for many years, and head of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow (sign. Archiwum MNK 61);

8. Antoni Ryszard (1841–1894), numismatist and author of “The Polish Numismatic Bibliography” (sign. Archiwum MNK 75 and Dz. VIIIA, MNK 932–947, 1147–1148);

9. Stefan Skowronek (born 1928) – archaeologist, numismatist, head of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow for many years; professor at the Pedagogical University of Krakow (sign. Archiwum MNK 65);

10. Władysław Terlecki (1904–1967) – engineer, doctor of history, numismatist, director of the State Mint in Warsaw in the years 1945–1946 (sign. Archiwum MNK 90);

11. Lech Kokociński (born 1944) – one of the most renowned numismatic collectors in Poland; a bibliophile and official in the Ministry of Culture and Arts of many years’ standing; a lawyer and judge and the President of the

Polish Archaeological and Numismatic Society (provisional sign. – fonds work in progress).

The documentation of the legacies of the above-named figures includes correspondence of great interest, excellent photographs, and an extensive amount of substantive and working materials.

Apart from the legacy archives of private individuals, the inventory and arrangement works have also concentrated on materials related to the meetings of the Polish Archaeological Society and the Polish Archaeological and Numismatic Society (sign. Archiwum MNK 62), as well as the archival files of numismatic periodicals, including the *Numismatic and Archaeological News*, issued in the years 1889–1948 (sign. Archiwum MNK 69 and Dz. VIIIa, MNK 1727–1747).

The scope of the inventory and arrangement work has also covered the fonds of the files of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow (provisional sign. – fonds work in progress).

Another equally valuable effect of the project is all the documentation obtained by the Museum. Lech Kokociński, Esq., has donated a number of excellent gifts such as the correspondence of Marian Gumowski, the archives of Władysław Terlecki and the Mękicki family, as well as Rudolf Mękicki’s own private archives. Prof. Teresa Kiersnowska and Małgorzata Brykczyńska have donated the archive of Ryszard Kiersnowski. Prof. Leszek Kałkowski, Zbysław Kałkowski and Jerzy Sowiński have donated the documentation of the Numismatic Society in Krakow and the archive of Tadeusz Kałkowski. Also, Anna Kordecka-Magiera, Edward Goerlich, and Krzysztof Goerlich have provided us with the papers of Władysław Bartynowski.

Finally, I am convinced that the collaboration that was commenced and then continued for the duration of the project among the many archivists, librarians, historians, art historians, and numismatists who were involved – both specialists engaged in these fields professionally as well as hobbyists – was a significant result of the project and was of immense value.

I would like to take this opportunity to thank everyone who participated in the project titled the “Numismatists’ Archive”, and I look forward to our further co-operation in the future.

REFERENCES

- BŁOŃSKA, D. 2013. “Archiwum numizmatyków – nowy projekt Muzeum Narodowego w Krakowie”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 8: 275–280.
- BŁOŃSKA, D. 2014. “Archiwum Numizmatyków – podsumowanie projektu po pierwszym roku realizacji”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 9: 269–275.
- BŁOŃSKA, D. 2015. “Archiwum numizmatyków. Sprawozdanie po drugim roku realizacji projektu”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 10: 335–340.
- MARCINKOWSKA H., PODNIESIŃSKA, K., ŻUKOWSKI, P. M. 2015. *Kolekcja “ex-librisów” Antoniego Ryszarda w Krakowie*, D. BŁOŃSKA (ed.), Kraków. DOI: 10.12797/9788376385983.01
- ŻUKOWSKI, P. M. 2014. “Władysław Bartynowski (1832–1918), życie, twórczość i spuścizna archiwalna w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 9: 195–217.

Author’s address:

Diana Błońska
The National Museum’s Archive
14 Piłsudski Street, 31–109 Krakow, Poland
e-mail: dblonska@mnk.pl

Translation: Marcin Fijak